

Tijd voor duidelijkheid over staalslakken

Inbreng Interprovinciaal Overleg

Staalslakken, het restproduct van staalproductie, zijn al jaren in gebruik als bouw materiaal in wegen, dijken en waterwerken. Wat begon als een circulaire oplossing, roept steeds meer vragen op. Zijn deze toepassingen wel veilig? Wat zijn de gevolgen voor mens en milieu? En wie draait op voor de kosten als het misgaat? Deze zorgen zijn niet langer hypothetisch. Er zijn vele signalen van gezondheidsklachten, juridische geschillen en hoge saneringskosten. De maatschappelijke onrust is zodanig dat de Rijksoverheid op 21 juli 2025 besloot tot een tijdelijke stop van een jaar op het gebruik van staalslakken op land. Het IPO vindt dit een begrijpelijke maatregel. In dit position paper pleit het IPO ervoor om het beleid fundamenteel te herzien: beter onderzoek, betere regels en betere saneringsmogelijkheden.

Oproep aan het Rijk

De tijdelijke stop op staalslakken is een belangrijk signaal. Maar het is geen eindpunt, het is een begin. Provincies roepen het Rijk op om deze periode te benutten voor fundamentele keuzes. Niet alleen over staalslakken, maar over hoe we omgaan met reststoffen, risico's en verantwoordelijkheid in een circulaire economie. Samen kunnen we zorgen voor een beleid dat veilig, duurzaam en toekomstbestendig is. Maar dan is er wel regie nodig, vanuit het Rijk.

Een onderscheid tussen land en water

Wat opvalt: de tijdelijke stop geldt alleen voor toepassingen op land. In oppervlaktewateren zijn staalslakken nog steeds te gebruiken. Dat verschil is moeilijk te rijmen met de zorgplicht van de Omgevingswet. De onderzoeken op dit vlak bieden onvoldoende zekerheid dat er totaal geen effect is op het aquatische ecosysteem. Vissers, duikers en natuurorganisaties trekken daarom aan de bel. Zij maken zich zorgen over de effecten op ecosystemen, visbestanden en voedselveiligheid. In gebieden als de Oosterschelde zijn staalslakken gestort op plekken waar direct contact met het bodemleven plaatsvindt. Waarom daar geen verbod, vragen zij zich af. Provincies delen deze zorgen en pleiten voor een gelijkwaardige benadering van land en water.

Duidelijkheid voorop

De provincies willen hun verantwoordelijkheid nemen, maar kunnen dat alleen als er snel duidelijkheid komt. Nodig is diepgaand onderzoek naar de milieueffecten, met onderscheid tussen droge en natte toepassingen en tussen verschillende typen locaties (bijvoorbeeld wegen, dijken, grindpaden). Vanuit die kennis kunnen er heldere kaders voor toekomstig

gebruik komen, zodat overheden, bedrijven en burgers weten waar ze aan toe zijn. Er is ook inzicht nodig waar staalslakken in het verleden zijn toegepast. Zonder inzicht is er geen gerichte aanpak mogelijk.

Wat provincies voorstellen

1. **Onderzoek en transparantie:** Voer onafhankelijk en volledig onderzoek uit naar de risico's van staalslakken op mens en milieu, met aandacht voor zowel land- als waterlocaties.
2. **Kader voor veilige toepassing van staalslakken:** Werk als gezamenlijke overheden aan een kader voor veilige toepassing van staalslakken, met duidelijke criteria en afwegingskaders.
3. **Behoud het (recent) ingestelde vergunningstelsel** voor alle overige toepassingen van staalslakken die buiten het verbod vallen. Heb daarbij aandacht voor de handhaving van de specifieke voorschriften.
4. **Behoeft inzicht locatie staalslakken:** Beantwoord de vraag in welke mate het zinvol en noodzakelijk is om in kaart te brengen waar staalslakken zijn toegepast. Betrek bij deze analyse ook andere overheden, zodat hun rol als bevoegd gezag, kennis en ervaringen worden meegenomen.
5. **Formuleer een handelingsperspectief:** Beschrijf ook wat dit concreet zou inhouden wanneer de locaties in beeld zijn gebracht. Onderzoek daarbij gezamenlijk naar financieringsmogelijkheden, zodat de kosten niet uitsluitend bij overheden of burgers terechtkomen. Ga terughoudend om met het inzetten van gemeenschapsgeld bij verwijtbaar handelen: wie de regels overtreedt, dient ook de verantwoordelijkheid daarvoor te dragen.
6. **Communicatie:** Draag zorg dat belanghebbenden, zoals bewoners of natuurorganisaties, goed geïnformeerd zijn over de mogelijke effecten van staalslakken. En dat hun mogelijke vragen beantwoord worden.

Een nieuw kader in de maak

Samen met experts zoekt het RIVM naar een nieuw beoordelingskader voor toepassing van secundaire bouwstoffen waarin materiaalgebruik, lokale omstandigheden en milieueffecten beter in balans zijn. De staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat heeft aangegeven het tijdelijke verbod te willen benutten om dit proces te versnellen en te verdiepen. Provincies ondersteunen dit voornemen van harte.